

PETER GEORGESCU
ȘI DAVID DORSEY

Capitaliști,
RIDICAȚI-VĂ!

PUNEȚI CAPĂT INEGALITĂȚII ECONOMICE,
DEZVOLTAȚI CLASA DE MIJLOC, ÎNSĂNĂTOȘIȚI NAȚIUNEA

Traducere de Bogdan Marchidanu

CUPRINS

Introducere	9
1. Capitalismul, pe buza prăpastiei	15
2. Periculoasa inegalitate	31
3. Rezultatul inegalității	45
4. Furtuna perfectă	62
5. Pericolul pentru acționari de a urmări exclusiv profitul	84
6. Calea spre viitor	114
7. Valoarea pentru toți actorii interesați dă deja roade	139
8. Vremea acțiunii este acum	166
Post-scriptum	183
Note	186
Bibliografie	193
Creditele ilustrațiilor	195
Mulțumiri	197
Indice	199
Despre autori	209

INTRODUCERE

În ultimele patru decenii, capitalismul s-a sinucis lent. Situația se vede cu ochiul liber, deși puțini recunosc ce se petrece deoarece, pentru cei mai mulți observatori ai pieței de capital, nimic nu pare în neregulă.

Piața de capital a devenit etalonul stării de sănătate financiară și economică a națiunii: am ajuns să presupunem că prețurile acțiunilor măsoară starea de bine a succesului afacerilor de toate categoriile și continuăm să aplicăm această metodă de măsurare chiar și atunci când piața ajunge în zone care înseamnă stabilirea de noi recorduri. Creșterea cursului acțiunilor a devenit o obsesie. Face deja parte din cultura noastră. Acționarii au ajuns să o ceară permanent. An după an, trimestru după trimestru, profitul trebuie să crească. Prin urmare, directorii de firme trebuie să forțeze creșterea încasărilor și a cursului acțiunilor prin orice mijloace. Dacă procedează așa în mod constant, ei sunt recompensați din plin, sunt aclamați în presă și aplaudați de comunitatea financiară. Orice director care îngăduie ca încasările și profiturile să stagneze, fie și temporar, ajunge în pericolul de a-și pierde slujba. Asta a devenit mantra existenței noastre – obține încasări, crește cursul acțiunilor

Respectul disparitații. Pare un proces natural și rezonabil, dar nu e așa. Este vorba de un ritual nemilos, o modalitate crudă de a face afaceri. O modalitate prin care acțiuni neintenționate au consecințe dezastruoase pe termen lung pentru firme și societate, în general. Aceasta este lumea în care acționarii au ajuns să pretindă și să obțină venituri maxime pe termen scurt. O lume în care acționarii îi domină pe oricare alți actori interesați de starea de bine a firmei. Aproape patru decenii de existență a acestei versiuni de capitalism au dăunat viabilității pe termen lung a afacerilor și au contribuit la crearea unei Americi vaste și inegale în termeni socio-economici. Mai simplu spus, primordialitatea acționarilor a devenit un soi de cancer care trebuie eradicat înainte de a ne distruge modul de viață.

O astfel de afirmație în lumea actuală a afacerilor este similară cu a susține, cu câteva secole în urmă, că Pământul este rotund. Întâietatea acordată acționarilor a devenit atât de intrinsecă modului în care ne gândim la afaceri de aproape o jumătate de secol, încât cei mai mulți oameni implicați în afaceri au ajuns să nu mai conștientizeze asta, așa cum nu conștientizează aerul pe care îl respiră. Între timp, această filosofie a distrus condițiile care generează piețe și comunități sănătoase pentru firme, necesare pentru ca acestea să-și facă acționarii bogați. Dacă acel mod de viață se prăbușește, profiturile devin nesustenabile. Vor dispărea împreună cu firma care le obține. Ceea ce face companiile noastre să pară puternice și de succes ne subminează, de fapt, întreaga societate prin erodarea capacității populației de a cheltui, de a prospera, de a spera la un viitor mai bun. Pentru

marea majoritate a poporului nostru, visul american, pur și simplu, s-a evaporat.

Această carte descrie motivele și modul prin care întâietatea acordată acționarilor a devenit pentru mulți, în America, unul din principalele motoare de inegalitate și de asasinare a oportunităților economice. Economia noastră a devenit o cușcă pentru cei mai mulți americani care nu au șanse sau au doar șanse mici să-și îmbunătățească standardul de viață, mulți dintre aceștia trăind în mijlocul nisipurilor mișcătoare ale datoriilor. Agitația și furia determinate de rezultatul alegerilor prezidențiale din 2016 sunt cauzate parțial de consecințele distrugătoare ale acordării de întâietate acționarilor, potențate exploziv de efectele negative ale globalizării și ale dezvoltării tehnologice.

Nu e de mirare că universitățile noastre au ajuns să scoată generații de tineri absolvenți care consideră capitalismul a fi diabolic. Cartea lui Thomas Piketty *Capital in the Twenty-First Century* nu a făcut decât să întărească această opinie prin teza ei centrală, conform căreia sistemul nostru economic se concentrează tot mai mult în buzunarele unui procent tot mai mic al populației – cei care pretind și obțin o cotă disproporționat de mare din profit –, în loc de cei care depun efortul de a crea acest profit. Cu toate astea, libera inițiativă economică a fost, în momentele de glorie, sângele unei economii în creștere – dorința de a inova și de a munci din greu pentru a-ți făuri o viață mai bună a fost cea care a transformat Statele Unite într-un loc în care, cu aproape o jumătate de secol în urmă, aproape oricine putea reuși și se putea bucura de răsplată pe măsură prin propriile eforturi.

Respectiv, aceeași speranță aproape că a dispărut, chiar dacă nu din cauză că sistemul capitalismului bazat pe liberă inițiativă ar fi autodestructiv în sine.

Oportunitatea a dispărut deoarece capitalismul bazat pe piața liberă a fost deturnat. La un moment dat, companiile noastre de mare succes au simțit că au obligații față de o diversitate de actori interesați – angajați, clienți, compania în sine, comunități și națiunea în ansamblul ei. Funcționând sub imperativul de a întări toți acești actori, sistemul nostru economic a înflorit de la sfârșitul anilor 1940 până în anii 1970, când America a devenit cel mai mare motor generator de prosperitate din istoria lumii. Totul a început să se schimbe la sfârșitul anilor 1970. Viziunea noastră s-a îngustat și s-a concentrat exclusiv pe recompensarea acționarilor. Drept consecință, observăm acum în economia și societatea noastră dispariția oportunităților pentru toată lumea, cu excepția celui mai bogat segment al națiunii. Acum avem disperată nevoie nu să abandonăm capitalismul bazat pe piața liberă, ci să-i corectăm viziunea – să restaurăm sentimentul mai larg de responsabilitate față de o gamă mai largă de actori implicați și față de societatea noastră, în ansamblu.

Nu sunt primul care sugerează așa ceva. Mulți partizani ai „primordialității actorilor interesați” arătau spre acordarea de întâietate acționarilor ca fiind marele rău. Printre alții, Lynn Stout, de la Cornell Law School, și Judith Samuelson, de la Aspen Institute, denunță de mulți ani această din urmă filosofie și susțin un nou sentiment de responsabilitate în rândul directorilor de companii. Organizații precum JUST Capital sunt extrem de vocale

în susținerea unei forme mai înțelepte de guvernanță corporatistă. Chiar și Jack Welch, fostul director general al General Electric, a denumit acordarea de întâietate acționarilor ca fiind „cea mai idioată idee din lume”¹. Cu toate acestea, puține s-au schimbat până în acest moment. Cei mai mulți lideri ai lumii afacerilor își protejează slujbele mergând alături de un sistem care îi recompensează cu acțiuni; ca atare, prin stoarcerea ultimului bănuț din profitul unei firme înainte de următorul raport financiar trimestrial, directorul respectiv își crește propriul pachet de beneficii direct proporțional cu creșterea prețului acțiunilor. Dacă nu acționează în sensul câștigurilor pe termen scurt, ci iau măsuri responsabile de a construi o companie cu viabilitate pe termen lung, se tem că vor fi înlocuiți. Și au motive legitime să se teamă de răzbunare din partea comunității financiare și a unui grup radical de activiști ai acționarilor.

Cu toate acestea, ei și sistemul care îi susține nu reușesc să recunoască imensele avantaje ale îndepărtării de mentalitatea câștigului pe termen scurt care a dominat comunitatea comercială aproape de când actualii lideri de companii sunt în funcție. Lipsește recunoașterea, în sânul comunității noastre de afaceri, a ironiei întregii povești: doar prin abandonarea metodei de a acorda întâietate acționarilor pe termen scurt va reuși o firmă să-și descopere calea către profituri mai mari, sprijinind în același timp societatea, ajutând la recrearea unei clase de mijloc viabile și regenerând speranța în visul american. Sperăm ca această carte să servească drept manifest pentru directori generali, directori executivi, acționari și alții care întreprind acțiuni pentru a riposta la presiunea

exercitată de primordialitatea acționarilor și pentru a începe să remodeleze libera inițiativă cu o viziune care să aibă în vedere mai degrabă profitabilitatea pe termen lung decât câștigul pe termen scurt. Speranța mea este ca această carte să ajute la alegerea celui drum sustenabil spre un viitor pe care doar un capitalism luminat îl va face posibil. Multe firme au pornit deja pe această cale. Celorlalte le spunem: „Capitalism, vindecă-te singur!“ – cât mai există o șansă. Realitatea arată că actualul model al întâietății acționarilor este un dezastru, care mai e și nesustenabil. Societatea va cere în curând schimbarea prin intermediul votului la urne sau al protestelor în stradă. Prin reimaginarea capitalismului bazat pe piața liberă, firmele pot ajuta la vindecarea economiei și a societății noastre – și la asigurarea de profituri durabile în viitor. Este vremea, capitaliștilor, să ne trezim; și trebuie să facem asta acum.

1.

CAPITALISMUL, PE BUZA PRĂPASTIEI

Mă scol devreme, pregătit să iau micul dejun cu un vechi prieten, Ken Langone, care vrea să mă ia de acasă și să mă ducă în locația lui favorită din Florida pentru o masă. Am de gând să-i spun cât sunt de îngrijorat de starea economiei noastre. Speranțele mele legate de viitor depind de posibilitatea de a găsi lucruri în comun cu oameni precum Ken: conservatori, inteligenți și dornici să admită că sistemul nostru a dat de mari necazuri.

Rapoartele ne spun mereu că economia noastră își revine, dar eu nu le cred. Anumiți indicatori sunt în creștere, însă oamenii trăiesc îndatorați și veniturile stagnează de zeci de ani. Între timp, în aceeași perioadă, în mare de la mijlocul anilor 1970, profiturile și productivitatea au crescut, cu câteva sincope ușoare înainte de a reveni la același ritm de creștere an după an. În toți acești ani, cei mai mulți oameni au fost blocați pe pozițiile avute, în vreme ce corporațiile care îi angajau au înflorit. Oportunitățile de progres personal și de îmbunătățire a vieții proprii s-au diminuat masiv și, chiar dacă mulți s-au obișnuit cu asta – între timp afundându-se tot mai tare în datorii –, ei au început să-și piardă speranțele. Este nevoie de acțiune din partea unor oameni precum

Ken, care dispun de puterea de a influența modul în care ne desfășurăm afacerile – deoarece afacerile, sectorul privat în ansamblu, sunt cele care generează oportunități într-un sistem capitalist de piață liberă. Fără crearea de noi oportunități în cadrul sectorului privat, sistemul generator de profit se va destrăma. Dacă bogăția ajunge la cele mai înalte vârfuri ale societății noastre fără a se întoarce în sistem sub formă de salarii și beneficii, atunci consumul scade inevitabil sau se prăbușește.

În vreme ce unii se bucură că prețurile acțiunilor continuă să înflorească și productivitatea este încă în creștere, chiar dacă în parametri modești, cei mai mulți americani se simt dați la o parte și conștientizează că dispun de o capacitate tot mai redusă de a achiziționa lucrurile de care au nevoie și pe care și le doresc. La un moment dat, baza acestei economii, portofelul clasei de mijloc, va înceta să se mai deschidă. Ce va urma nu va fi deloc frumos. Avem nevoie de o altă înțelegere a modului în care trebuie să facem afaceri în ansamblu – o modalitate care să țină cont de toți actorii interesați, nu doar de cei care dețin acțiuni la companii.

Mai întâi, și cel mai important, angajatorii trebuie să crească salariile. Aceste salarii ar fi crescut deja dacă sectorul privat ar fi fost dedicat profiturilor pe termen lung, mai degrabă decât câștigurilor pe termen scurt. Poate că, actualmente, o astfel de concentrare pe creșterea constantă pe termen lung pare ceva nemaiauzit în cele mai multe companii publice, însă aceasta era procedura operațională standard în corporațiile din anii 1950 și 1960, până când ne-am înclinat în fața competiției externe și a

economiei globale și am devenit obsedați de profiturile pentru acționari.

Dați fiind acești factori, în această carte sunt abordate două întrebări fundamentale:

- De ce nu observă sectorul privat cât de tare a ajuns inegalitatea veniturilor să-i amenințe profitabilitatea, astfel încât să caute soluții productive care să acopere prăpastia veniturilor și să antreneze o profitabilitate mai mare?
- Putem recunoaște că actualul nostru model de afaceri este în cea mai mare măsură responsabil de criza inegalităților și ne putem trezi ca să trecem la acțiune acum, în loc să continuăm să facem afaceri așa cum s-au făcut de peste patru decenii, înainte ca întregul sistem să riște să se destrame?

ÎN CĂUTAREA UNUI PARTENER

Nu este ușor să porți o asemenea discuție în cadrul unei culturi unde regula de bază a devenit stimularea în sus a prețurilor acțiunilor – iar menținerea salariilor la nivel coborât a fost una din componentele esențiale ale aceluiași imperativ. Vreau un partener care să mă ajute la răspândirea acestei erezii, iar Ken înseamnă o șansă bună în acest scop. Dacă vrei să începi să avertizezi lumea că se prăbușește cerul peste ea, te va ajuta să ai pe cineva cu autoritate de partea ta. Ken reprezintă un test pentru mine, dar în același timp poate deschide diverse uși. Poate convinge oameni. Eu vreau să descriu criza inegalităților de oportunități născută din practici de afaceri adoptate de zeci de ani de cei mai mulți lideri de afaceri. *Pur și simplu, nu merge așa.* Oare o va recunoaște și el?